

Divji mož.

(Iz »Goriških pisem«)

Tam pri nas so gozdovi silni, da se grom v njih zgubi. Kdor stopi vanje, se prekriža, zakaj stopil je v tujo deželo. Divji mož Pravdač je ondi oster gospodar. Samo zakriči in drevje se zamaje v vihar. Zato krivičnik ne išče v gozdu zavetja. Pravdač je poštenjak. Kmetje ga imajo radi in mu dajo krompirja in vode in koruze, kadar pride v vas.

Zgodilo se je pa, da so prišli tuji ljudje v deželo. Niso govorili po naše, kazali so z znamenji, kaj bi radi. Počasi so se pa naučili naših besedi in mi njihovih. Postali so hudobni. Pretepali so naše ljudi in še ubili so nekatere. Stiskali smo pesti, jokali in molčali.

Divji mož pa ni molčal. Kričal je po hribih in kadar je šel kateri izmed tujcev skozi gozd, se ni več vrnil. Pravdač je postal divji. Prevračal je vozove in tulil, da so se starci križali in šepetali:

»Bog nas varuj, zdaj gre zares!«

Tujci so bili pa zviti. Začeli so sekati gozdove. Dan za dnem je pela sekira. Divji mož je hodil okoli drvarjev, prav blizu je kričal, prikazati se pa ni upal. Nekega dne so ga pa ujeli. Utrujen je zaspal v grmovju, pa so ga dobili in zvezali. Z velikanskim vriščem so ga privlekli v vas. Divjal je in bil okoli sebe, da se je kamenje rušilo pod njim. Glave pa ni povesil. Sto mož ga je stražilo in vsi so imeli orožje pripravljeno. Potem so naredili sredi vasi veliko grmado in razbelili kos železa, da je sijal kot solnce. Divjega moža so vrgli na tla in mu tisto železo pritisnili na čelo. Groza je obšla vse, ki so gledali. Starci so mislili, da bo udarila strela z jasnega in pobila mučilce. Pa je ni bilo in divji mož je jokal. Resnično je jokal kot otrok. Suženjsko znamenje na čelu ga je bolelo, hudo bolelo...

Nato so ga odpeljali v mesto ali bogve kam. Gledali smo za njim in potem tri dni govorili o mukah in bolečinah. Tri dni smo govorili, četrty dan proti večeru se je pa divji mož Pravdač vrnil. Pobegnil je. Izrval je mrežo v oknu, pobil straže in pobegnil. Ves krvav je prišel, zakaj hudo so ga bili pretepali. Prosil je jedi in pijače in dali smo mu. Ko se je najedel, je odlomil težko palico v goščavi in odšel. Dejal je, da, kadar se vrne, bo dobro na svetu in ne bo več tujcev pri nas. Zapel je staro, staro pesem in zginil v gozdu.

Zdaj čakamo, kdaj pride.

Če bo šel mimo vas, mu povejte, da so gozdovi pusti in redki...

Danes ga ni bilo, jutri pa gotovo, gotovo pride...

